

## INVESTITSIYANI RAG‘BATLANTIRISH VA IQTISODIY RIVOJLANISHNI BOSHLASHDA HUKUMATNING ROLI

**Sadriddinov Baxtiyor Shamshiddin o‘gli**

*(Namangan muhandislik-qurilish instituti, o‘qituvchisi)*

**Anotatsiya:** Ushbu maqolada investitsiyani rag‘batlantirish va iqtisodiy rivojlanishni boshlashda hukumatning roli tahlil qilinadi. Hukumatning moliyaviy va institutsional qo‘llab-quvvatlovi, soliq imtiyozlari, qulay investitsiya muhiti yaratish va infratuzilmani rivojlantirishdagi sa’y-harakatlari ko‘rib chiqiladi.

**Kalit so‘zlar:** Investitsiyalar, rag‘batlantirish, iqtisodiy rivojlanish, hukumat roli, soliq imtiyozlari, investitsiya muhiti, infratuzilma, davlat siyosati.

Iqtisodiy rivojlanish va barqarorlikni ta’minlashda investitsiyalarni jalb qilish muhim ahamiyatga ega. Shu jarayonda hukumatning roli hal qiluvchi bo‘lib, u qulay investitsion muhit yaratish, infratuzilmani rivojlantirish va investorlar uchun rag‘batlantiruvchi chora-tadbirlarni joriy qilish orqali iqtisodiyotni faollashtiradi. Ushbu maqolada hukumatning investitsiyalarni rag‘batlantirish va iqtisodiy rivojlanishni boshlashdagi asosiy vazifalari tahlil qilinadi.

Shu boisdan Davlatimiz rahbari 2023-yil 18-yanvar kuni “Eksport, investitsiya va mahalliy sanoatda 2024-yilda turgan vazifalar bo‘yicha selektor yig‘ilishi”da: “Yalpi ichki mahsulotni oshirish bo‘yicha katta marra olinganini, lekin bunga faqat ichki investitsiya va ichki bozor bilan erishib bo‘lmashligini qayd etdi. Xususan, “Yagona to‘g‘ri yo‘limiz – xorijiy investitsiyalarni faol jalb qilish va eksportni ko‘paytirish” deb alohida ta’kidlab o‘tdilar[1].

Natijada xorijiy investitsiyalarni faol jalb etish iqtisodiy o‘sish va rivojlanish uchun hal qiluvchi ahamiyatga egadir. Shu boisdan, Davlatimiz rahbari tomonidan investitsiya, sanoat va eksportga bevosita mas’ul bo‘lgan vazirlik, idora, uyushma, chet eldagi vakolatxonalar hamda hudud rahbarlarining investitsiya yo‘nalishiga mas’ul o‘rinbosarlarining ushbu yo‘nalishda olib borayotgan ishlari yetarli darajada emasligini alohida aytib o‘tildi.

Hukumat iqtisodiy rivojlanish uchun investitsiyalarni saqlab qolish maqsadida bir qator soliq siyosatlari, tartibga solish, subsidiya dasturlari va litsenziyalash siyosatlarini qoʻllaydi. Quyida ayrim asosiy fazifalarini koʻrib chiqaylik:

**Investitsion muhitni shakllantirish**-Hukumat iqtisodiy rivojlanishning poydevorini qulay investitsion muhit yaratish orqali qoʻyadi. Bu barqaror huquqiy asoslar, korrupsiyaga qarshi kurash va moliyaviy tizimni mustahkamlashni talab qiladi. Investorlar uchun aniq va tushunarli qonunchilik investitsiya oqimini koʻpaytiradi.

**Soliq imtiyozlari va subsidiyalar**- Soliq yukini kamaytirish va maʼlum muddat davomida imtiyozlar taqdim etish hukumatning asosiy ragʻbatlantiruvchi choralaridan biridir. Masalan, yangi korxonalar uchun soliqdan ozod qilish yoki kam rivojlangan hududlarda soliq stavkalarini pasaytirish kabi choralar iqtisodiy faollikni oshiradi.

**Infratuzilmani rivojlantirish**-Transport, energetika va axborot-kommunikatsiya infratuzilmasining rivojlanganligi investorlar uchun muhim omildir. Hukumatning bu sohalarga davlat investitsiyalarini jalb qilishi xususiy sektorni faolroq ishtirok etishga undaydi.

**Xususiy sektor bilan hamkorlik**- Hukumat xususiy sektorni qoʻllab-quvvatlash orqali iqtisodiy rivojlanishning yangi manbalarini kashf etadi. Davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlari bilan infratuzilma loyihalarini amalga oshirish, davlat xarajatlarini optimallashtirish va xususiy sarmoyani koʻpaytirish imkoniyati yaratiladi[2].

**Hududiy farqlarni kamaytirish**-Hukumatning zaif hududlarni rivojlantirishga qaratilgan maqsadli dasturlari iqtisodiy muvozanatni taʼminlaydi. Masalan, kam rivojlangan hududlarda davlat tomonidan subsidiya ajratish va ishlab chiqarish korxonalariga qoʻllab-quvvatlash mexanizmlarini joriy qilish iqtisodiy oʻsishni ragʻbatlantiradi.

**Xavfsizlik va barqarorlikni taʼminlash**-Siyosiy va iqtisodiy barqarorlik investitsiyalarni jalb qilishda asosiy omildir. Hukumat qonun ustuvorligini,

ijtimoiy xavfsizlikni va valyuta barqarorligini ta'minlab, investorlar uchun ishonchli sharoit yaratadi.

**Texnologiyalarni rivojlantirish va jalb qilish**-Hukumat innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish uchun texnologik rivojlanishni rag'batlantiradi. Bunda ilg'or texnologiyalarni jalb qilish uchun xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va ilm-fanni qo'llab-quvvatlash dasturlarini amalga oshirish muhim rol o'ynaydi.

OECD (2023) tomonidan chop etilgan ma'lumotlarga ko'ra, mahalliy hukumat investitsiya jarayoniga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan rivojlanish siyosatlarini ishlab chiqish va amalga oshirishda faol rol o'ynaydi. Bundan tashqari, iqtisodiy rivojlanishda hukumat bizneslar va fuqarolarni ijtimoiy bezovtaliklar va siyosiy kurashlarda himoya qiluvchi rol o'ynaydi, chunki bu jihatlar iqtisodni yaxshilashga ta'sir ko'rsatish qobiliyatiga ega. Stiglitz (2021) tomonidan taqdim etilgan hukumatning siyosatlarni loyihalash va amalga oshirishdagi roli iqtisodiy rivojlanishga ta'sir ko'rsatadigan bir qator muammolarni hal qilishda muhim ahamiyatga ega. Hukumat va uning tartibga solishlari samarali yaxshilanish dasturlari va siyosatlarni amalga oshirishda yordam beradi, bu esa uzoq muddatda barqaror muhitni tinch saqlash uchun zarur.

Biznes va uning investitsiya yondoshuvlari hukumat tartibga solishlari tomonidan ta'sirlanadi, chunki bu iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash uchun ish faoliyatini adolatli amaliyotlar bilan muvofiqlashtirish imkoniyatini ta'minlaydi[3]. Ababio va boshqalar (2022) ga ko'ra, xususiy va jamoat investitsiyalari har qanday iqtisodiyotni katta moliyaviy investitsiyalarni amalga oshirishda muhim ta'sir ko'rsatadi. Hukumat tomonidan ta'sirlangan investitsiyalar samarali infratuzilma yaratish qobiliyatiga ega, bu esa ijtimoiy farovonlik kontekstida uzoq muddatli iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ababio va boshqalar (2022) ga ko'ra, hukumatning loyihalarga sarflashi rivojlanayotgan iqtisodiyotlarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi, chunki bu iqtisodiy va ijtimoiy infratuzilmani ta'sir qiladi, bu esa jamoat investitsiyalariga ishora qiladi. Masalan, Buyuk Britaniya hukumati Angliyadagi imkoniyatli mintaqalarda "biznes investitsiyalarini rag'batlantirish va darajani oshirish" uchun 12 ta yangi

investitsiya zonasini yaratishga ustunlik bermoqda (Forbes, 2023). Investitsiya orqali iqtisodiy rivojlanishda hukumatning roli iqtisodiy samaradorlikni oshirish, institutlarni kuchaytirish, ijtimoiy xavfsizlik tizimini yaxshilash va soliq orqali daromadlarni adolatli taqsimlashni ta'minlaydi. Shunday qilib, samarali investitsiya zonalarini yaratish bir vaqtning o'zida iqtisodiy rivojlanishga raqobatbardosh tarzda olib keladi.

Hukumatning investitsiyalarni rag'batlantirishdagi strategik roli iqtisodiy rivojlanishni boshlash va davom ettirishning asosiy omillaridan biridir. To'g'ri ishlab chiqilgan davlat siyosati soliqlarni kamaytirish, infratuzilmani rivojlantirish va siyosiy barqarorlikni ta'minlash orqali ichki va tashqi investorlarga ishonchli muhit yaratadi. Natijada, iqtisodiy o'sish barqarorlashib, mamlakatning raqobatbardoshligi oshadi.

### **Foydalanilgan adabiyotlar**

1. Yaqubov. L., Iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarni jalb qilish mexanizmlari tahlili. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI 2023 Yil
2. Davlat-xususiy sheriklik to'g'risidagi qonun. <https://lex.uz/ru/docs/-4329270?ONDATE=07.06.2022%2000>
3. Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida qonun. <https://lex.uz/uz/docs/-4664142?ONDATE=01.01.2023%2000>
4. Akbarjon, I. (2024). XARAJATLARNI BUDJETLASHTIRISH BIZNES REJANING MUHIM ASOSI SIFATIDA. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 41(5), 22-28.
5. Voxodir o'g'li, I. A. (2023). ACCOUNTING AND ANALYSIS OF COSTS AS A BASIS OF BUDGETING. *ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW* ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 8.071, 12(04), 9-12.
6. ўғли Исомухамедов, А. Б., & Икромиддин Кутбиддинович, С. (2023). БЮДЖЕТЛАШТИРИШДА ЗАМОНАВИЙ ЁНДАШУВЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ. *GOLDEN BRAIN*, 1(11), 406-412.
7. Voxodir o'g'li, I. A. (2022). FEATURES OF ACCOUNTING IN SMALL BUSINESS. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 5, 64-70.
8. Kadirov, S., Isomukhamedov, A., Ergashev, O., & Bakhriev, A. (2021). *The Method of Increasing the Power Indicators of Engines of Gas-Cylinder Vehicles in Mountainous and Foothill Conditions* (No. 5398). EasyChair.
9. Сирожиддинов, И. К., & Исомухамедов, А. Б. (2022). Развитие экспортной направленности сельскохозяйственного производства.
10. Isomuhamedov, A. (2023). ORGANIZATION OF ACCOUNTING IN STRUCTURES OF A SMALL BUSINESS IN THE CONSTRUCTION

FIELD. *INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES* ISSN: 2349-7793 *Impact Factor: 6.876, 17(12), 27-32.*

11. Isomukhamedov, A., & Sirojiddinov, I. (2022, January). DETERMINING AND ACCOUNTING FOR THE COST OF PRODUCTION IN SMALL BUSINESSES IN THE MANUFACTURING SECTOR. In *Conference Zone* (pp. 241-243).

12. Lubis, S. N., Menglikulov, B., Shichiyakh, R., Farrux, Q., Ugli, B. O., Karimbaevna, T. M., ... & Jasur, S. (2024). Temporal and spatial dynamics of bovine spongiform encephalopathy prevalence in Akmola Province, Kazakhstan: Implications for disease management and control. *Caspian Journal of Environmental Sciences*, 22(2), 431-442.

13. Abdulazizovich, X. U. B. (2024). MOLIVAVIY AKTIVLAR TASNIFINI TAKOMILLASHTIRISH. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 41(2), 82-86.

14. Abdulazizovich, K. U. (2022). Improving Methodological Approaches to Financial Asset Accounting. *INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES* ISSN: 2349-7793 *Impact Factor: 6.876, 16(4), 56-62.*

15. Abdulazizovich, X. U. B. (2023). XALQARO QOIDALAR ASOSIDA QIMMATLI QOG'OZLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH.

16. Abdulazizovich, K. U. IMPROVING THE REFLECTION OF MONEY AND CASH EQUIVALENT IN THE ACCOUNTING BALANCE. *Dear Academicians & Research Scholars*, 55.

17. Abdulazizovich, K. U. B. (2023). Improvement Of Information About Accounts Receivable In Current Assets In The Balance Sheet Based On International Standards. *Journal of Survey in Fisheries Sciences*, 10(2S), 2849-2859.

18. Khakimov, B. J., Alimov, B. B., Kholmirezayev, U. A., & Polechov, A. X. (2013). theory of Economic Analysis. *Tashkent" economics-finance"—2013.*

19. Abdulazizovich, K. U. (2023). POSITIVE ASPECTS OF THE CASH METHOD IN SMALL ENTERPRISES UNDER UNUSUAL CIRCUMSTANCES. *ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW* ISSN: 2319-2836 *Impact Factor: 8.071, 12(11), 38-47.*

20. Холмирзаев, У. А. (2023). ДЕБИТОР ҚАРЗЛАРИНИ АЙЛАНИШИ ТАҲЛИЛИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ: ДЕБИТОР ҚАРЗЛАРИНИ АЙЛАНИШИ ТАҲЛИЛИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ.

21. Холмирзаев, У. А. (2020). Financial assets and improvements of their analysis. *Экономика и социум*, (1 (68)), 102-105.

22. Abdulazizovich, X. U. B. Moliyaviy aktivlar hisobini yuritishda xalqaro standartlar qoidalarini qo'llash masalalari. *Ilmiy monografiya. Toshkent—2023.*

23. Холмирзаев, У. В., & Ergashev, I. (2024). SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH TIZIMI. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences*, 3(5), 109-115.

24. Хакимов, Б., Талабоев, Х., & Холмирзаев, У. (2021). ВОПРОСЫ УЛУЧШЕНИЯ АНАЛИЗА ОБРАЩЕНИЯ ДОЛГОВОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ НАПРАВЛЕНИЯ. *Экономика и социум*, (6-2 (85)), 441-446.
25. Xolmirzayev, U. B., & Hakimova, G. Z. (2024). SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI AMALGA OSHIRISHNING MOLIYAVIY MEKANIZMI. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 10, 96-98.
26. Abdulazizovich, X. U. B., & Abdullajanovich, U. T. (2024). SANOAT ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYAT YO 'NALISHLARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 41(5), 17-21.
27. Khakimov, J. B., & Kholmirzayev, A. U. (2021). Positive Aspects Of Cash Method In Small Enterprises In The Context Of Pandemic. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(7).
28. Abdulazizovich, X. U. B., & Muhabbat, N. (2024). INCREASING COMPETITIVENESS IN THE COMMODITY MARKET IN INDUSTRIAL ENTERPRISES. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 42(1), 197-206.
29. Холмирзаев, У. А., & Самижонова, Ш. С. (2022). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОТРАЖЕНИЯ ДЕНЕГ В БУХГАЛТЕРСКОМ БАЛАНСЕ. *Экономика и социум*, (5-2 (92)), 755-766.
30. Холмирзаев, У. А., & Камолдинов, О. О. (2022). АСПЕКТЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ ИНФОРМАЦИИ О ДЕБИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ ПО ОБОРОТНЫМ СРЕДСТВАМ В БУХГАЛТЕРСКОМ БАЛАНСЕ. *Экономика и социум*, (5-2 (92)), 767-779.
31. Убайдуллаев, Т., & Холмирзаев, У. (2019). ФАКТОРЫ И ТЕНДЕНЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА. *Мировая наука*, (1 (22)), 299-302.
32. Gulshirin, J., & Abdulazizovich, X. U. B. (2022, March). INCREASING THE EFFICIENCY OF INVESTMENT IN THE DEVELOPMENT OF EXPORT DIVERSIFICATION IN THE REGION. In *Conference Zone* (pp. 277-281).
33. Khakimov, B., & Kholmirzayev, U. (2020). Improving Cash Accounting And Analysis On The Basis Of International Experiences. *International Finance and Accounting*, 2020(1), 18.
34. Hakimov, B., Yunusov, M., & Holmirzayev, U. (2018). Elaboration of The Balance Sheet Liquidity Analysis-Requirements of The Period. *International Finance and Accounting*, 100.
35. Xolmirzayev, U. A., & Juraev, E. S. (2020). Problems of improvement of debtor debt debt analysis. *Мировая наука*, (1 (34)), 100-105.
36. Sirojiddinov, I., Xolmirzayev, U., & Axmadjonova, M. (2021). THE NEED AND FACTORS TO ACCELERATE THE DEVELOPMENT OF PRIVATE ENTREPRENEURSHIP. *Интернаука*, (21-5), 14-16.
37. Камолов, А. А., & Холмирзаев, У. А. (2016). Малый бизнес и частное предпринимательство в Узбекистане. *Вопросы экономики и управления*, (5), 182-184.

38. Abdulazizovich, X. U. B., Qutbiddinovich, S. I., & Sobirjon o'g'li, J. E. (2021). Positive aspects of the cash method in small businesses in a pandemic environment. *American Journal of Economics and Business Management*, 4(3), 1-8.
39. Abdurahmon, K., & Abdulazizovich, K. U. (2021, December). Some Issues of Improving Securities Accounting. In *Conference Zone* (pp. 129-132).
40. Abdulazizov, K. U., Sherzod, I., & Abdulkhodinevna, S. M. (2022). IMPROVING THE METHODOLOGICAL BASIS OF ACCOUNTING FOR FINANCIAL ASSETS. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036*, 11, 34-39.
41. Kamolov, A. A., & Xolmirzayev, U. A. (2018). Economic Laws And Categories. *Экономика и социум*, (2 (45)), 34-36.
42. Abdulazizovich, K. U. B., & Tursunpolatovna, N. N. (2023). Improving Reflection Of Information About Cash And Equivalents In The Accounting Balance Sheet On The Basis Of International Standards. *Journal of Survey in Fisheries Sciences*, 10(2S), 2107-2114.
43. Abdullaevich, A. O., & Abdulazizovich, K. U. B. (2023). The Importance of Infrastructure in Facilitating the Business Environment. *Journal of Survey in Fisheries Sciences*, 10(2S), 3695-3702.
44. Kholmiraev, U. B. A., & Ubaydullayev, T. A. (2023). Improving the classification of financial assets according to the economic content. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(1), 203-209.
45. Qutbiddinovich, S. I., & Abdulazizovich, X. U. B. (2023). GAAP ASOSIGA QO'YILGAN MOLIYAVIY HISOB KONTSEPTSIYALARI. *Interpretation and researches*, 1(3), 42-50.
46. Kamalov, A. A., & Xolmirzayev, U. A. (2016). Small business and private entrepreneurship in Uzbekistan. *Questions of Economics and Management*, 5(7), 6.
47. Xolmirzaev, U. B. A., & Madaliev, M. R. (2023). MOLIVIY HISOBOTLARNING QAYTA KO 'RIB CHIQILISHIDA XALQARO TALABLARGA RIOYA ETILISHI ZARURLIGI. *Educational research in universal sciences*, 2(3), 424-432.
48. Xolmirzayev, U. A., & Xakimova, G. A. (2023). XO'JALIK YURITUVCHI SUB'EKTLARDA DEBITOR QARZLARINING AYLANISHI TAHLILIGA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR: XO'JALIK YURITUVCHI SUB'EKTLARDA DEBITOR QARZLARINING AYLANISHI TAHLILIGA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR.
49. O'g'li, J. E. S., & Abdulazizovich, X. U. B. (2019). Profits of housekeeping and its development. *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 8(4), 419-423.
50. Juraev, E. S., & Xolmirzayev, U. A. (2020). Supporting small business subjects by tax reforms. *Экономика и социум*, (1 (68)), 48-52.
51. Xolmirzaev, U., Juraev, E., & Axmadjonova, M. (2021). The role of accounting in small business management. *Интернаука*, (21-5), 20-22.

52. Juraev, E., Xolmirzaev, U. A., & Rustamova, M. (2021). INCREASING THE EFFICIENCY OF REAL INVESTMENT IN THE CONDITIONS OF ECONOMIC LIBERATION. *Интернаука*, (21-5), 9-11.
53. Abdulazizovich, X. U. B., & Djabirxanovna, N. M. (2024). MOLIYAVIY AKTIVLAR HISOBINING TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI. *Modern education and development*, 12(3), 288-297.
54. Abdulazizovich, X. U. B., & Raxmjjonovna, M. N. (2024). QIMMATLI QOG'OZLARNI ANALITIK HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI. *Modern education and development*, 12(4), 18-28.